

Vereniging voor katholiek
en christelijk onderwijs

Reactie internetconsultatie Wet Vrij en veilig onderwijs

Betreft Wetsvoorstel Vrij en veilig onderwijs (W13004.K-1)
Datum 22 september 2023

Inhoud van het wetsvoorstel

Volgens de Memorie van toelichting heeft het wetsvoorstel Vrij en veilig onderwijs (W13004.K-1) tot doel het veiligheidsbeleid op scholen te versterken. Daartoe wordt een viertal maatregelen voorgesteld. Ten eerste wordt voorgesteld de jaarlijkse monitor van de veiligheidsbeleving op school uit te breiden. Ten tweede introduceert dit wetsvoorstel een registratieplicht voor veiligheidsincidenten, en een meldplicht voor de meest ernstige incidenten. Daar komt bij dat de meld- en overlegplicht bij een vermoeden van een seksueel misdrijf wordt uitgebreid tot situaties waarin er aanleiding bestaat om te vermoeden dat er sprake is van seksuele intimidatie. Ten derde wordt voorgesteld het klachtenstelsel in het funderend onderwijs te versterken door scholen te verplichten een vertrouwenspersoon aan te stellen en zich aan te sluiten bij een landelijke klachtencommissie die bevoegd is bindende oordelen te geven. Ten vierde wordt, als sluitstuk van het veiligheidsbeleid, een verplichting geïntroduceerd om het veiligheidsbeleid jaarlijks te evalueren en daarbij een aantal specifieke informatiebronnen in ieder geval mee te nemen.

Algemene opmerkingen

Verus ondersteunt van harte het uitgangspunt van het wetsvoorstel dat een veilig schoolklimaat noodzakelijk is voor leerlingen om zich te kunnen ontwikkelen en te kunnen leren en voor docenten om zich maximaal te kunnen inzetten voor kwalitatief hoogwaardig onderwijs (MvT, p. 2). Een schoolklimaat is niet iets wat zich op papier laat regelen, maar heeft veel meer te maken met het bevorderen en onderhouden van een cultuur waarin heldere communicatie, transparantie, vertrouwen en voorleven van gewenst gedrag centraal staan. Waar het hieraan nog ontbreekt, zouden scholen aangemoedigd en gefaciliteerd moeten worden om hier vervolgstappen in te zetten.

Van uitgebreidere registraties en meldplichten en gedetailleerde rapportages, waar het wetsvoorstel (onder meer) op inzet, verwacht Verus weinig heil. Zij zouden een negatief effect kunnen hebben doordat de nadruk komt te liggen op registreren in plaats van het gesprek aangaan. Bovendien dragen ze wel bij aan een verdere administratieve lastenverzwaring voor de school en/of het bevoegd gezag. Graag verwijzen wij op deze plaats ook naar het recente essay van de VNG met als veelzeggende titel [De makke van meldpunten](#). Dit essay gaat weliswaar niet over het onderwijs, maar schetst wel scherp de schaduwkanten van een toenemende meldingscultuur. Verus plaatst dus fundamentele kanttekeningen bij de voorgestelde artikelen waarin de aanvullende registratie-, meldings- en rapportageplichten zijn opgenomen, dan wel waarin daarnaar wordt verwezen.

Verus is ook geen voorstander van de voorgestelde uitbreiding van de veiligheidsmonitor naar personeel. Scholen zijn vanuit de Arbowetgeving al verplicht om een Risico Inventarisatie en

Evaluatie uit te voeren. Door het personeel ook mee te nemen in de veiligheidsmonitor gaan zaken door elkaar lopen en bestaat het risico dat zaken dubbelop gebeuren. Dit is niet doelmatig en bovendien onnodig belastend voor het personeel. Verder dienen regelingen met betrekking tot personeel via het arbeidsrecht geregeld te worden en niet via de WPO.

Verus kan zich wel vinden in de onderdelen van het wetsvoorstel waarin het aanstellen van vertrouwenspersonen (inclusief de uitzondering voor kleine scholen) verplicht wordt gesteld. Verus vraagt hierbij wel aandacht voor de onafhankelijke rol die de externe vertrouwenspersoon per definitie heeft. Ook de verplichting het veiligheidsbeleid jaarlijks te evalueren die is opgenomen in het wetsvoorstel kan wat Verus betreft bijdragen aan een schoolcultuur die aan de basis ligt van een veilig schoolklimaat.

Aandachtspunten

Onverminderd het bovenstaande heeft Verus de volgende aandachtspunten bij de inhoud van het wetsvoorstel.

1. Het artikelsgewijze deel van de Memorie van toelichting is summierder dan de toelichting bij het algemeen deel. Er is niet alleen veel overlap, ook rijst de vraag hoe de inhoud van de beide delen zich tot elkaar verhouden.
2. Voorgesteld wordt dat het bevoegd gezag altijd gehouden is het oordeel en de aanbevelingen van de klachtencommissie op te volgen, tenzij dringende redenen noodzaken tot afwijking van het oordeel. Verus kan zich niet vinden in dit voorstel, omdat het voorstel indruist tegen de intentie en de uitgangspunten van de klachtenregeling. Het voorstel nadert een verplichte binding aan het oordeel van de commissie en een dergelijk 'verplichtend zijn' is nooit de bedoeling geweest. Het verplicht gevolg geven aan het oordeel zal tot verdere juridisering leiden en tot meer polarisatie tussen partijen. Dit komt de school als gemeenschap niet ten goede, zeker omdat het bij klachten vaak gaat om situaties waarbij het ontbreekt aan zorgvuldige communicatie over en weer en waarbij eerder bemiddeling de voorkeur verdient. Een dwingend advies is onzes inziens bovendien niet nodig, omdat het gros van de besturen de adviezen nu ook al overneemt. Het voorstel zou de uitspraak van een gerechtelijke instantie benaderen, hetgeen ten koste gaat van de laagdrempeligheid bij het indienen van een klacht bij de klachtencommissie. Geconstateerd wordt dat in het voorstel de beginselen van behoorlijk procesrecht (procesrechtelijke bescherming) ontbreken. Aangezien het om bekostigingsvoorwaarden gaat, horen deze beginselen in de tekst van de wet zelf thuis.
3. Verus kan zich evenmin vinden in het voorstel dat de klachtencommissie na overleg met de klager een melding bij de inspectie doet indien naar het oordeel van de commissie is gebleken dat het bevoegd gezag het oordeel van de klachtencommissie niet heeft opgevolgd (voorgesteld artikel 23d, lid 6 WPO en overeenkomstig artikelen in de andere sectorwetten). De klachtencommissie wordt in het voorstel in een positie geplaatst waarin zij inhoudelijk beoordeelt ('naar haar oordeel') of haar oordeel door het bevoegd gezag wordt opgevolgd. Het toetsingskader waarop de klachtencommissie zich baseert ontbreekt volledig. Met dit voorstel treedt de klachtencommissie in de bevoegdheden van het bevoegd gezag en de afwegingen die het bevoegd gezag maakt. Met deze vergaande bevoegdheid voor de klachtencommissie treedt het wetsvoorstel in de inrichtingsvrijheid die schoolbesturen toekomt. Ook staat het wetsvoorstel op gespannen voet met het rechtspersonenrecht. Schoolbesturen worden door het voorgestelde oordeel in dit wetsvoorstel buiten spel gezet en hebben geen eigen ruimte meer om binnen hun mogelijkheden en context naar alle redelijkheid met een advies om te gaan. Dat

is in de huidige klachtenregeling wel het geval. Het voorstel over het oordeel zal schoolbesturen ertoe noodzaken zich tot de rechter te wenden, waarbij het nog maar de vraag is hoeveel ruimte de rechter dan nog heeft om te toetsen.

4. Verus staat niet achter de voorgestelde verplichte aansluiting bij een landelijke klachtencommissie. In de huidige wet- en regelgeving (WPO, WEC en WVO 2020) is ook geen grondslag te vinden voor de verplichte aansluiting bij een landelijke klachtencommissie. Op dit moment hebben enkele grotere schoolbesturen hun eigen, kwalitatief goed functionerende klachtencommissie. Deze mogelijkheid moet onzes inziens blijven bestaan. Verus adviseert in de sectorwetten op te nemen dat de commissies die door schoolbesturen worden ingesteld aan bepaalde eisen moeten voldoen. Zoals verplichte publicatie van de adviezen, voldoen aan een degelijk reglement en kennisbevordering van ofwel de secretaris of voorzitter van de commissie op het gebied van het onderwijsrecht. Ook het verplicht deelnemen aan landelijke overlegstructuren over het klachtrecht kan als waarborg voor kwaliteit dienen. We merken bovendien op dat verplichte aansluiting in strijd is met de vrijheid van vereniging en met de inrichtingsvrijheid.
5. In de Memorie van toelichting (p. 7) is opgenomen dat de inspectie de afweging zal maken wat een passende reactie is vanuit haar rol als toezichthouder. Welke bevoegdheden van de inspectie zijn hier bedoeld, op welke grondslag in de Wet op het onderwijstoezicht zijn deze bevoegdheden gebaseerd? Als vastgehouden wordt aan dit voorstel, moet een aanvullende passage in de Memorie van toelichting worden opgenomen. Op welke wijze kan de inspectie de school aanspreken om de juiste stappen te ondernemen?
6. Voorgesteld wordt dat indien aanleiding bestaat om te vermoeden dat een met taken belast persoon zich schuldig heeft gemaakt aan seksuele intimidatie of aan een zedenmisdrif het bevoegd gezag onverwijld een melding moet doen aan en overleggen met de vertrouwensinspecteur. Niet langer moet sprake zijn van een vermoeden van een zedenmisdrif. Verus vraagt zich af of hoe dit voorstel zich verhoudt tot de beginselen van het strafrecht. Het gaat in het strafrecht immers om uit feiten of omstandigheden voortvloeiend redelijke vermoeden aan een strafbaar feit. Een 'aanleiding' is naar het oordeel van Verus onvoldoende.
7. Hoe verhouden de verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag en de inspectie zich tot elkaar? Het is niet altijd duidelijk wie waarvoor verantwoordelijk kan worden gehouden als het overleg tussen bevoegd gezag en de vertrouwensinspecteur heeft plaatsgevonden.
8. Is er verschil tussen de in artikel 4a gebruikte term 'indringende wijze seksueel benaderen' en 'seksuele intimidatie', die naast elkaar worden gebruikt?
9. Voorgesteld wordt dat een leerling in het primair onderwijs nu ook een klacht kan indienen. Door wie wordt deze leerling vertegenwoordigd?
10. Niet is opgenomen bij wie aangifte moet worden gedaan. Verus stelt voor om hiertoe een voorstel in de wet op te nemen.
11. In artikel 4d lid 4 WPO wordt voorgesteld dat het bevoegd gezag ook een veiligheidsincident dient te registreren dat niet onder zijn verantwoordelijkheid plaatsvindt, maar wel ernstige gevolgen heeft voor de orde of veiligheid op de school (ook zo WEC en WVO 2020). In de Memorie van toelichting (p. 7) wordt vermeld dat het bevoegd gezag 'in navolging van de

registratieplicht' **ernstige** veiligheidsincidenten die niet onder zijn verantwoordelijkheid plaatsvinden maar wel ernstige gevolgen hebben voor de orde of veiligheid op de school moet melden bij de inspectie. In de tekst van het wetsvoorstel ziet Verus dit niet terug. Verus is van mening dat met een enkele vermelding in de Memorie van toelichting niet kan worden volstaan en dat hiervoor expliciet een bepaling in het voorstel van wet moet worden opgenomen, met name omdat de inspectie volgens de Memorie van toelichting 'op basis van de melding de afweging zal maken wat in die situatie een passende (re)actie is vanuit haar rol als toezichthouder'. (p. 7).

Bij de voorgestelde bepalingen vraagt Verus vraagt zich principieel af of de schoolbesturen niet met te veel verantwoordelijkheid worden belast voor registratie en melding van incidenten die zich buiten de school afspelen en waarop de school geen invloed kan hebben. Is deze regeling uitvoerbaar?

12. In de memorie van toelichting (p. 21) wordt verwezen wordt het strafrecht. Verus stelt voor de desbetreffende bepaling(en) van het Wetboek van Strafrecht op te nemen in de Memorie van toelichting.

Technische opmerkingen

1. In Artikel 1, Onderdeel C wordt in de WEC artikel 5b toegevoegd met een vijfde lid over het niet verwerken van persoonsgegevens op grond van dit artikel. In de overeenkomstige nieuwe artikelen in de WPO, WPO BES en WVO 2020 ontbreekt dit vijfde lid. Wel staat in de betreffende artikelen, net als een artikel 5b WEC in het eerste lid de slotzin "Het bevoegd gezag verwerkt daarbij geen persoonsgegevens." Verus stelt voor om deze slotzin overal te verwijderen onder toevoeging van het genoemde vijfde lid aan de betreffende artikelen in de WPO, WPO BES en WVO 2020.
2. In de voorgestelde artikelen 14a WPO, 17d WEC en 3.36b WVO 2020 volgen na de leden 1, 2 en 3, de leden 2, 3, en 4. Dat zullen de leden 4, 5 en 6 moeten zijn.